

## Çok Uzun Bir Yazı-2: Bu Taş Daha Çok Baş Yarar

### **Mesut Doğan**

Görünen o ki, üzerinde anlaşılın iki kutuplu dünya düzeni için ülkeler vaziyet alıyorlar. Aralarında geçirgenlik gayet fazla olan dörtlü bir bloklaşma olduğundan bahsetmiştik.

### **Bloklar**

Birinci blokta, İngiltere ve ABD, güncellenmiş liberal düzenin liderleri olarak duruyor. Arkalarında ise genel tanım ile Avrupa ve Kuzey Amerika var. İkinci blokta ise, otokratların liderliğini Çin deruhte ediyor. Sanılanın aksine bu sonraki grup Asya'dan, Uzak Doğu'ya, Orta Asya'dan Orta Doğu'ya, Afrika'dan Güney Amerika'ya üyeleri ile boy gösteriyor.

Daha dört ay önce, Stratejik Pusula, Stratejik Bağımsızlık, Avrupa Ordusu gibi sükseli lafların hepsi rafta. Avrupa'daki ki asker sayısını [70,000 den 100,000](#) çıkaran Amerika'yı alkışlamakla meşgul herkes.

Üçüncü blok ise şaşkınlık. Bu grubu da Avrupa Birliği temsil ediyor. Avrupa'nın birlik olarak İngiltere-ABD ekseninde yerini alacağını söylemek kehanet olmaz, tabiki eğer Avrupa Birliği bu sınavı atlatabilirse. Şu anda Avrupa Birliği üyelerindeki kararsızlık, birlik olarak mı yoksa ayrı ayrı devletler olarak mı yeni düzende yer alacaklarına dair bir kafa karışıklığı gibi duruyor. İngiltere, tercihini yapan ilk ülke oldu. Gerisi gelir mi, Birlik bu dönemeci sağ salim dönebilir mi göreceğiz, lakin sinyaller çok da iyi değil. Kriz önleme safhasında savaşı engellemek için hareket eden Almanya, Fransa, İtalya triosunun savaşa ikna olması çok zor olmadı. Daha dört ay önce, Stratejik Pusula, Stratejik Bağımsızlık, Avrupa Ordusu gibi sükseli lafların hepsi rafta. Avrupa'daki ki asker sayısını [70,000 den 100,000](#) çıkaran Amerika'yı alkışlamakla meşgul herkes.

Son blok ise, içerideki düşmanlar dediğimiz, kurala bağlı liberal düzen içerisindeki ne zaman neyi ne için yapacakları belli olmayan, güvenilmez otokrat eğilimli veya otokrat ortaklar. Hindistan, Macaristan ve Türkiye ilk akla gelenler. Mesela Hindistan, Amerikanın Hint Pasifiği'nde liderlik yaptığı [QUAD](#) ve Hint Pasifiği Ekonomik Forumu ([Indo-Pasific Economic Framework](#)) inisiyatiflerinin her ikisinde de yer alan ve aynı zamanda da Çin ve Rusya ile [BRICS](#)'de de faaliyet gösteren, Rusya'ya uygulanan ambargolara uymayan bir ülke. Haziran ayının sonunda Madrid te yapılacak tarihi NATO zirvesine QUAD'tan davet edilmeyen tek ülke Hindistan. Türkiye'ye gelince. En son İsveç ve Finlandiya'nın NATO adaylıklarının vetosu, Ukrayna'ya IHA satması, ambargolara uymaması, [Rusya'nın Ukrayna'dan aşırıldığı](#)

[buğdayı satın aldığına dair söylentiler](#)... Liste kabarık. Bu faslı geçmeden, bu veto meselesi de uzunca bir yazıyı hak ediyor bence.

## **Çin**

Bu arada çok kısa bu Çin meselesi nasıl birşey belki onu yazmak lazım: Çin, dünyada girebileceği her yere girmiş, herkesi de kendisine borçlandırmış durumda. Kuşak ve Yol girişimi ([Belt and Road initiative](#)) ve Dijital İpek Yolu ([Digital Silk Road](#)) projeleri ile ülkelere yanaşan Çin, Çin Yatırım Şirketi ([China Investment Corporation-CIC](#)) sorumluluğunda yaklaşık 1 trilyon ABD doları değerinde varlık fonu (sovereign wealth fund) ile bu faaliyetlerini yürütmekte. Avrupa Birliği, 300 milyar Euro bütçeli [Global Kapı \(Global Gateway\)](#) inisiyatifi ile bu alanda Çin ile mücadele etmeye çalışacak, henüz başlamadı. Amerika'nın durumunu ise, CIC'nin Kuzey Amerika eski başkanı Winston Ma katıldığı bir programda sunucunun "Amerika'nın neden böyle bir varlık fonu yok?" sorusuna ["Amerika borç içinde, biz burada varlık fonundan bahsediyoruz."](#) diyerek açıkladı.

Bu kapsamda, Ukrayna yerine Hint-Pasifik bölgesine ve özellikle QUAD -NATO ilişkisine, Batı Balkanlara ve Litvanya'ya daha dikkatli bakmakta fayda var.

## **İstiyorsan sulh-u salah, hazır ol cenge...**

Bugün şöyle bir resim var ortada: ABD Genelkurmay Başkanı [Gen Mark A. Milley](#), West Point mezunlarına seslenirken, büyük güçler arasında çatışma potansiyelinin yüksek olduğunu ve "bu potansiyelin azalmak yerine artıyor" olduğuna dikkat çekti. İngiltere'nin yeni Genelkurmay Başkanı [Gen Sir Patrick Sanders](#) ise askerlerini "Rusya ile savaşmaya hazır olmaları" konusunda ikaz etti. [NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg'in](#) "Batı uzun bir savaşa hazır olmalı" açıklaması resmi tamamlamaya yardımcı oluyor. Hala çok eksik parça var ama toparlarsak, iki kutuplu çok başlı bir döneme giriyoruz. Bu kapsamda, Ukrayna yerine Hint-Pasifik bölgesine ve özellikle QUAD -NATO ilişkisine, Batı Balkanlara ve Litvanya'ya daha dikkatli bakmakta fayda var.

Savaş çok ilginç bir noktaya evrildi. Ukrayna teslim bile olsa savaşı bitirebileceği garanti değil, Putin devam edebilir. Putin, kişisel olarak kendisine kesilecek cezaya razı olamadığı, taburesine kendi tekme atmadığı sürece istese de savaşı bitiremez, karşısında onu tamamen yok etmeye karar vermiş bir blok var. Batı-ABD, vekil yaklaşımı ile Ukrayna'ya savaşı kazandıramaz, kendi dahil olursa da olay genel bir savaşa döner. Çin'e gelince. Mesela, COVID bahanesi ile kapansa (lockdown) ABD ve Batı bunun ekonomik maliyetine

dayanamaz, Ukrayna'yı destekleyemez ve Ukrayna kaybeder. Çin'in, vekili Rusya'yı Ukrayna'nın ve sponsorlarının mağlup olduğu bu noktada devam etmemesi için ikna edip edemeyeceği ise meçhul. Bu vekil savaşlarının en temel çıkmazıdır aynı zamanda. Ya da Rusya'ya açıktan karşı çıksa ve yardımını kesseyse, Rusya dünyada yalnızlaşır ve hiçbir şekilde bu savaşı devam ettiremez. Bu kadar çaresizleşen Putin nükleer kartını kullanır mı kimse bilemez. Böyle bakınca, Papa'nın dediği gibi provoke edilmiş veya önlenmemiş bu savaş, büyük savaşa doğru ilerliyor, köprüden önceki son çıkış geçildi mi belli değil.

Taş yerinden çıkmış, herkes sadece kendisinin taşı yerine koymaya layık olduğunu iddia ediyor. Taşı alan diğerinin pekmezini akıtıyor. Birisi herkesi kapsayan bütüncül entegre bir çözümle çıkıp gelene kadar bu taş daha çok baş yarar.